

RAHBARNING ISH USLUBIDA IMIJNING O'RNI

Samiyev Baxtiyor Norbobo o'g'li,

Ilmiy rahbar: **Xolmo'minov Mo'minmirzo**
O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti
mominmirzoxolmominov@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi zamonaviy rahbarlarning ish uslublarida imijning o'rni haqida fikrlar yuritilgan. Undan tashqari rahbarning imijda qaysi xususiyatlar borligi ham aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: rahbar, imij, etika, rahbarning ish uslubi, boshqaruv, xotirjamlik, ishchanchlik, emotsiya, zamonaviy rahbar.

Abstract: This article discusses the role of the image in the working methods of modern leaders. Besides, it is also mentioned what features the leader's image has.

Key words: leader, image, ethics, leader's work style, management, composure, diligence, emotion, modern leader.

Mustaqillik yillaridan buyon har bir muqaddas narsani inson nomi bilan bog'lash, inson omili, inson intellektiga katta e'tibor berib borilmoqda. Davlatning imiji esa insonlarning tinch-totuv, baxtli-saodatli yashashi bilan bog'liqdir.

Imij inglizcha so'z bo'lib, "obraz", "qiyofa" va "tasvir" ma'nolarini anglatadi. Bu muayyan shaxs, tashkilot yoki ijtimoiy obyektga nisbatan kishilar ongida shakllangan qiyofadir. U idrok etilayotgan obyekt to'g'risida hissiy bezalgan axborotning kattagina hajmini saqlaydi va muayyan ijtimoiy xatti-harakatga turtki beradi. Imij o'z egasi haqida axborot beradi, tez o'zgaradi, kishilar ongiga, hissiyotlarga, faoliyatiga hamda xatti-harakatlariga ta'sir ko'rsatadi. Imij insonlarning ruhiyatiga va tashqi qiyofasiga ta'sir ko'rsatadigan birdan-bir omil hisoblanadi. O'z o'rnida to'g'ri tanlangan imij shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini ortiradi. Insonlar imij orqali o'zgalari e'tiborini jalb qilish, xayrixohlik munosabatlarini o'rnatish, mulozamat ko'rsatishlari mumkin.

Zamonaviy rahbar imijini yaratish bu-uning yuzi, kiyinishi, qalbi, sog'lom fikri, muomala madaniyati, boshqaruvchanlik san'atini mukammal egalovchi shaxs, kompetentlik ya'ni, bilimi, tafakkuri, kasbiy mahorati, farosati, kamtar, xushmuomali

kabi insoniy fazilatlar, go‘zallik, axloqiylik, o‘g‘it va ibrat, ustoz va shogird an‘analariga tayangan holda insonning nufuzini ko‘rsatish, obro‘yini oshirish, hurmatga sazovor bo‘lishidir. Imij hozirgi kundagi rahbarlarning ish uslubini eng yaxshi sifatlarini namoyon qilishga yordam beradi. Zamonaviy rahbarning shaxsiy salbiy xususiyatlarini berkitadi. Masalan, pardoz-andoz, libos bezaklari, bichimi, soch turmagi va ish faoliyatiga oid rahbardagi mavjud nuqsonlardan kishilar e‘tiborini chalg‘itishi mumkin. Jozibador imij esa, o‘z o‘rnida kishilar e‘tiborini beixtiyor o‘ziga tortadi, boshqalarda yaxshi taassurot qoldiradi. Bu o‘z o‘rnida rahbar ish uslubining imij yondashuvi deyiladi.

Imijning asosiy vazifalari ham bo‘lib, bular;

Hozirgi zamon odamini tarbiyalash;

-turli soha mutaxassislari kasbiy mahoratini oshirish

-kasbiy faoliyatning piar bo‘yicha mutaxassis, stilist, imijmeyker kabi turlarini farqlash;

-odamlarga xos bo‘lgan jismoniy tortinchoqlikni yengish va ularning ma‘naviy boy dunyosini namoyon etishga yordam berish;

-shaxsda yashirinib yotgan ijobiy fazilatlarni aniqlash va ularni ro‘yobga chiqarishga yordam berish kabi vazifalar. Bu vazifalar rahbarlarning, balki har bir shaxsning asosiy imijining rivojlanishiga yordam beradi.

Rahbarning ish uslubi – bu boshqaruv jarayonida u yoki bu masalalarni hal qilishda uning o‘ziga xos yondashishidir. Rahbar qaror qabul qilganda, uning bajarilishini tashkil etadiganda va qo‘l ostidagi kishilar ishini nazorat qilganda o‘z vazifalariga muvofiq ish ko‘radi. Biroq, har bir rahbar bunda o‘ziga xos ravishda, boshqaruv jarayonida o‘zi uchun mos bo‘lgan, o‘z rahbarlik uslubini belgilaydigan usullar bilan harakat qiladi. Mutlaqo bir xil ikki kishi bo‘lmaganidek, rahbarlikda ham mutlaqo bir xil uslub yo‘q[1:104]. Rahbarlik uslubi rahbarlarning o‘z qo‘l ostidagilari bilan aloqasida, ularning o‘zaro munosabatlarida tarkib topadi. Rahbarning ish uslubi boshqaruv organining individual salohiyati, sifatleri, uning individual xususiyatlari bilan belgilanadi.

Rahbar imijining shakllanishi shaxslararo munosabatlarda, qiyin vaziyatlardan to‘g‘ri xulosa chiqarib olishda, qahr va mehrni o‘rnida ishlata olishda namoyon bo‘ladi. Hamma vaqt, hamma zamonlarda ishdagi hurmat va e‘tibor tamoyili xodimlarni ruhlantirgan va bu ish natijasida yaqqol ko‘zga tashlangan. Rahbarning do‘stona munosabatlari ko‘p holatlarda nizolarni bartaraf qilishga, tarafkashlik, loqaydlik holatlarining oldini olishga sabab bo‘lgan.

Bu borada o‘z navbatida menejerlar, ya‘ni rahbarlar salbiy illatlarning kamroq, ishga doir fazilatlarning ko‘proq bo‘lishida imijmeykerlarga ko‘maklashadilar. Faqat o‘ziga,

irodasiga ishongan ziyolilargina boshqalarning hurmatiga, havasiga loyiq, shuning uchun ham xodimlar e'tibori va hurmati bioenergetik quvvat to'ldirish va tiklash imkonini beradi. Rahbar shaxsining milliy e'tiqodi va ma'naviy qiyofasi, uning rahbarlik odobi ham imijining ijobiyligidan dalolat beradi. Shu o'rinda men bir jumlaning eslashim mumkin. Ya'ni mashhur yozuvchi Djonatan Svift ta'kidlaganidek: "Jamiyatda yorqin ko'rinish ko'pchilikka ham berilavermaydi, ammo ko'pchilik insonlar yoqimtoy bo'lishi mumkin". Bu fikr, men yuqorida takidlagan gapimning isboti desam, adashmagan bo'laman.

Rahbar uchun o'zining imijini shakllantirishda ushbu jihatlar ustundir: birinchi navbatda xotirjamlik, ikkinchi emotsiyani bildirmaslik, uchinchi ishchanlik kayfiyati, to'rtinchi sovuqqon bo'lish kabi jihatlar. Xotirjamlik – qabulga kirgan xodimning muammosini samarali tinglashga, ishchanlik kayfiyati boshqa jamoadoshlarga "yuqtirish"ga, emotsiyani bildirmaslik o'z muammosiga boshqalarning munosabatini yaqinlashtirmaslik, sovuqqon bo'lish esa, muammoning yechilishida odillikka olib keladi. Shuning uchun ham ish kuni tugagandan ertalabki ishdan kayfiyat saqlanib qoladi[2:14]. Ko'rinish turibdiki bu orqali biz rahbarning ish uslubi, imiji va ma'naviy, madaniy salohiyatini ham bilib olishimiz mumkin. Rahbar ish uslubida faqat imij emas, balki milliy madaniyatli bo'lishini ham taqozo etadi. Madaniyatli va muavaffaqiyatli bo'lishni istagan rahbar quyidagilarga rioya qilishi kerak: berilgan va'dani muddatida bajarishi, har qanday sharoitda o'z so'zining ustidan chiqishi, bekorga vaqt sarflashga sabab bo'ladigan foydasiz takliflarga e'tiborsiz va obektiv bo'lish, o'ziga va jamoasiga foydasi bo'lmagan takliflarni odob va muloyimlik bilan rad qilish, har qanday davrada yoki tadbirda o'ziga ishongan bo'lishi, katta ketishdan qochishi, rahbar sifatida qo'l ostidagilarning ko'nglini xira qilib emas, to'g'ri tarbiyalash, ularning unumli mehnati va tashabbusini rag'batlantirish, shaxsiyatparvaslik qilmaslik, o'z fikri ham hamma vaqt to'g'ri emasligini, mutlaqo yomon bo'lmagan boshqa fikrlar va nuqtai nazarlar borligini esdan chiqarmaslik, faoliyatidagi muavaffaqiyatsizlik, uzilish va xatolarni sinchiklab tahlil qilish, xodimlar orasida va ishda jahlni jilovlash, sabr-toqatni yo'qotmaslik kabi fazilatlar[3:44].

Xulosa qilib aytadigan bo'lsam, ba'zi rahbarlar yoki oddiy insonlar ham chiroyli bo'lmagani mumkin, lekin ularda ma'naviy fazilatlar ko'p bo'lsa, o'zgalarning e'tiborini tortadi. Insonning ichki dunyosini his etish, uni tushunish, oldindan bo'ladigan muzokaralar yechimini his etish yoki o'z hamsuhbatining kayfiyatini bilib, mavzuni o'zgartirish qobiliyatiga ega bo'lgan inson faqat ezgu maqsadni ro'yobga chiqishiga sababchi bo'ladi, yomonlikni oldini oladi. Lekin hozirgi kundagi zamonaviy rahbarning imiji uning dunyoqarashi, ma'naviyatining ko'zgusidir. Ma'naviyat esa, barcha rahbar va

insonlarning madaniy mezonidir. Ma'naviy barkamol shaxs, nima yaxshi-yu nima yomon ekanini ajratib, hayotda oqilona qarorlar qabul qiladi. Ma'naviy-axloqiy sifatlarni qaror toptirish hozirgi zamonaviy rahbarlar imijining ajralmas bo'g'inidir. Zero, ma'naviy salohiyatli barkamol, intellektual rahbar yurt tayanchi va kelajak avlod suyanchi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. A.Haydarov. Ijodiy ishlab chiqarish faoliyatini rejalashtirish,tashkil etish va boshqarish. – T. “Yangi nashr” nashriyoti. 2016-yil, 104-bet.
2. S.To'ychiyeva. Madaniyat va san'at muassasalari faoliyatini tashkil etish va boshqarish. – T. “Fan va ta'lim” nashriyoti. 2020-yil, 114-bet.
3. M.Sharifxo'jayev, Y.Abdullayev.Menejment. – “O'qituvchi” nashriyoti. 2001-yil, 44-bet.
4. Mo'minmirzo Zokir o'g'li Xolmo'minov. 2017-2022-yillar mobaynida madaniyat va san'at sohasida amalga oshirilgan ishlar sarhisobi. “Oriental Art and Culture” jurnali. Qo'qon 2022. <https://scholar.google.com>
5. Ziyodaxon Dilshodjon qizi To'g'onboyeva, Xolmo'minov Zokir o'g'li Mo'minmirzo. Yangi O'zbekistonda madaniyat va san'at sohasiga qaratilayotgan chora-tadbirlar “Oriental Art and Culture” jurnali. Qo'qon 2022. <https://scholar.google.com>
6. Mo'minmirzo Xolmo'minov, Asilbek Qolqanatov. Mufassal mushohadalar me'moridan mufassal mushohadalar meroji. “Oriental Art and Culture” jurnali. Qo'qon 2022. <https://scholar.google.com>
7. Asal Farhod qizi Xayriddinova, Mo'minmirzo Zokir o'g'li Xolmo'minov. Ma'naviyat va kitobxonlik inson qalbini egallash vositasi. “Oriental Art and Culture” jurnali. Qo'qon 2022. <https://scholar.google.com>
8. Mo'minmirzo Zokir o'g'li Xolmo'minov. Professor Azamat Haydarov kitoblarida ma'naviy ma'rifiy islohotlar tahlili. “Oriental Art and Culture” jurnali. Qo'qon 2022. <https://scholar.google.com>
9. Samiyev Baxtiyor Norbobo o'g'li, Ilmiy rahbar: Mo'minmirzo Xolmo'minov. Huquqiy madaniyatning shaxs va davlat bilan uzviy bog'liqligi. “Conference on Universal Science Research 2023”. 2023/2/12. 240-242 b
10. Mo'minmirzo Xolmo'minov, Asilbek Qolqanatov. O'zbekistonda madaniy-ma'rifiy ishlar va kutubxonalar faoliyati (XX asr

tajribalaridan). “Oriental Art and Culture” jurnali. Qo‘qon 2022.
<https://scholar.google.com>

11. Mo‘minmirzo Xolmo‘minov, Asilbek Qolqanatov. Himmat – inson umrining bezagi. Kutubxona uz. Jurnal. 2022/4/56. O‘zbekiston Milliy kutubxonasi matbaa bo‘limi. 12-13-betlar.

12. Samiyev Baxtiyor Norbobo o‘g‘li, Ilmiy rahbar: Mo‘minmirzo Xolmo‘minov. Ma‘naviyat – inson va jamiyatning negizi sifatida. “Conference on Universal Science Research 2023”. 2023/2/12. 240-242 b

13. Asal Farhod qizi Xayriddinova, Ilmiy rahbar: Mo‘minmirzo Zokir o‘g‘li Xolmo‘minov. Sifatli ta‘lim va ma‘naviy tarbiya uyg‘unligi. “Oriental Art and Culture” jurnali. Qo‘qon 2023. <https://scholar.google.com>

14. Mo‘minmirzo Zokir o‘g‘li Xolmo‘minov. Teatr faoliyatida boshqaruv jarayonlarini tashkil etish usullari. “Oriental Art and Culture” jurnali. Qo‘qon 2022. <https://scholar.google.com>

15. Mo‘minmirzo Xolmo‘minov. Madaniyat va san‘at sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini amalga oshirish. Oriental Art and Culture jurnali. Qo‘qon 2022. <https://scholar.google.com>

16. Mo‘minmirzo Xolmo‘minov. Madaniyat markazlari faoliyatini moliyalashtirishning asosiy omillari. Oriental Art and Culture jurnali. Qo‘qon 2022. <https://scholar.google.com>